

Магістр 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

АДАПТАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ У РОЗРІЗІ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Анотація. Розкрито проблеми в бухгалтерському обліку бюджетних установ України, що створили передумови для модернізації методології обліку відповідно до міжнародних стандартів. Також розглянуто сутність і значення необоротних активів у бюджетних установах та їх особливості у зв'язку з адаптацією до міжнародних стандартів.

Аннотация. Раскрыты проблемы в бухгалтерском учете бюджетных учреждений Украины, которые создали предпосылки для модернизации методологии учета в соответствии с международными стандартами. Также рассмотрены сущность и значение необоротных активов в бюджетных учреждениях и их особенности в связи с адаптацией к международным стандартам.

Annotation. The paper exposed the problems in the record-keeping of budgetary establishments of Ukraine, which created pre-conditions for modernization of methodology of accounting in accordance with international standards. The essence and value of capital assets in budgetary establishments and their peculiarities in connection with adaptation to the international standards are also considered.

Ключові слова: бюджетна установа, необоротні активи, основні засоби, облік, амортизація, первісна вартість.

Професійні економісти та бухгалтери останніми роками приділяють значну увагу питанням удосконалення організації та ведення бухгалтерського обліку в установах, що фінансуються за рахунок бюджетних коштів. Сьогодні ключовим напрямом модернізації обліку та звітності вони визначають розробку та запровадження в державному секторі національних стандартів на основні міжнародних.

Одним із найбільш важливих аспектів даної проблеми є облік необоротних активів бюджетних установ як найбільш важливої складової активів. В обліку необоротних активів бюджетних установ є низка актуальних питань, зокрема: оцінка, ідентифікація, порядок оформлення та списання. У руслі прийнятих нормативно-правових актів існує необхідність поглибленого вивчення основних змін до організації обліку необоротних активів.

Серед вчених, які здійснили вагомий внесок у розвиток тематики бухгалтерського обліку бюджетних установ, проведення гармонізації та адаптації національної системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів, слід назвати таких, як: Метелиця В. М., Романченко Ю. О., С. Левицька, Р. Джога, С. Свірко, Л. Синельник та ін. [1 – 4].

Разом із тим, незважаючи на численні дослідження у цій сфері, сьогодні актуальним є перегляд основних моментів обліку необоротних активів бюджетних установ відповідно до адаптації на міжнародні стандарти обліку. Усе це й визначає актуальність даної роботи.

Мета дослідження – розкрити сутність і значення необоротних активів у бюджетних установах та їх особливості у зв'язку з адаптацією до міжнародних стандартів.

Задля досягнення мети даної роботи необхідно виконати такі завдання: визначити проблеми в бухгалтерському обліку, що сприяли модернізації методології обліку до міжнародних стандартів; розглянути очікувані результати впровадження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007 – 2015 роки; розкрити сутність необоротних активів та їх особливості у зв'язку з адаптацією до міжнародних стандартів.

Об'єкт дослідження – законодавча та нормативна база з обліку необоротних активів та основних засобів у бюджетних установах.

Предмет дослідження – особливості та очікувані зміни в методології обліку необоротних активів та основних засобів.

На сьогодні існує низка проблем у бухгалтерському обліку, серед яких можна виділити такі:

- 1) використання двох методів ведення бухгалтерського обліку – касового і методу нарахувань;
- 2) опосередкований вплив НБУ на організацію бухгалтерського обліку в державному секторі України;
- 3) ведення бухгалтерського обліку в державних цільових фондах за різними методиками;
- 4) використання різних програмних продуктів для здійснення облікових операцій у державному секторі, що унеможлиблює комплексну автоматизацію системи обліку;
- 5) невідповідність нормативно-правових актів Державної казначейської служби з питань ведення обліку та складання звітності стандартам IPSAS та ін. [1, с. 19].

Питанню реформування бухгалтерського обліку в бюджетній сфері присвячено декілька рішень Уряду та Міністерства фінансів України. Мета, завдання, основні напрями та заходи реалізації реформи знайшли відображення у Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007 – 2015 роки [2, с. 41].

За підсумками реалізації Стратегії очікується досягнення таких результатів:

- 1) адаптація законодавства з питань бухгалтерського обліку та звітності діяльності органів державного сектору до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору;
- 2) розроблення та запровадження єдиного плану рахунків бухгалтерського обліку;
- 3) установлення уніфікованих вимог до вибору програмного забезпечення для обміну інформацією між Міністерством фінансів, органами Державного казначейства і суб'єктами державного сектору;
- 4) підвищення рівня прозорості та відкритості ведення бухгалтерського обліку [3, с. 34–35].

Для виконання згаданої стратегії затверджено ряд стандартів бухгалтерського обліку, постанов Кабінету Міністрів України, якими вносяться зміни і в організацію обліку необоротних активів, які займають питому вагу у складі активів бюджетної установи. Для ефективного та раціонального використання необоротних активів, забезпечення контролю за проведенням видатків на їх придбання, правильності нарахування зносу тощо необхідно мати всебічну інформацію про цей об'єкт бухгалтерського обліку, а особливо, коли вона зазнала змін у зв'язку із адаптацією до міжнародних стандартів.

Згідно з Інструкцією № 64 основні засоби становлять складову необоротних активів, тобто активів, що мають тривалий термін використання та низький рівень оборотності [4].

Автори Р. Джога, С. Свірко, Л. Синельник вважають, що необоротні активи – це сукупність матеріально-речових і нематеріальних цінностей та об'єктів, які належать установі, забезпечують її функціонування і мають очікуваний термін корисної дії чи експлуатації понад один рік.

Р. Джога вважає, що необоротні матеріальні активи за своїм функціональним призначенням близькі до аналогічних активів суб'єктів підприємницької діяльності, але не є засобами праці і в процесі використання не передають свою вартість, а вибувають з обліку. Особливістю ж є те, що придбання необоротних активів для діючих бюджетних установ є не капітальними вкладеннями, а капітальними видатками. На необоротні матеріальні активи не нараховується амортизація, а нараховується знос станом на останній робочий день грудня в розрізі груп за діючими річними нормами зносу [5, с. 273].

Відповідно до діючої Інструкції з обліку необоротних активів № 64 [4], основні засоби – це матеріальні активи, що використовуються установою багаторазово і безперервно у процесі виконання основних функцій, надання послуг, очікуваний термін корисного використання яких без податку на додану вартість та інших платежів перевищує 1 000 грн за одиницю (комплект).

Згідно зі стандартом 121 "Основні засоби", що діє з 1 січня 2013 року в державному секторі, основні засоби – це матеріальні активи, що утримуються для використання їх у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта бухгалтерського обліку в державному секторі або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року [6].

Вартісна межа для основних засобів встановлюється в сумі більше 1 000 грн. Суб'єкти бухгалтерського обліку у державному секторі зараховують до малоцінних необоротних матеріальних активів предмети вартістю (без податку на додану вартість), що не перевищує 1 000 грн та строк використання яких перевищує 1 рік.

Для обліку основних засобів важливим питанням є встановлення строку корисного використання (експлуатації).

Як вважає С. Левицька, розбіжність із міжнародною обліковою практикою має система обліку основних засобів, а саме: до собівартості основних засобів не включають витрати, пов'язані з їх придбанням, а списуються на видатки діяльності бюджетних установ; не встановлюють для основних засобів ліквідаційну вартість; вартість проведених ремонтних робіт списують на видатки незалежно від імовірності збільшення майбутніх економічних вигод або потенціалу корисності основних засобів після ремонту; амортизація не відображає споживання суб'єктом господарювання економічних вигод або потенціалу корисності основного засобу, оскільки її нараховують в останній день року незалежно від експлуатації основного засобу [3, с. 36].

За стандартом 121 "Основні засоби" складові первісної вартості основних засобів відповідають складовим первісної вартості, передбачених Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби". Тобто формування первісної вартості основних засобів у бюджетних установах та комерційних структурах буде здійснюватися за однаковими підходами.

На думку автора, це введення є правильним і своєчасним, що дозволить формувати первісну вартість основних засобів за однаковими підходами для всіх суб'єктів господарювання національної економіки, а тому вся інформація про основні засоби буде об'єктивною та реальною в усіх сферах економіки. Отже, починаючи з 1 січня 2013 року бюджетні установи мають проводити облік основних засобів за новими правилами.

З метою оцінки та обліку основних засобів вводяться такі терміни, як: вартість, яка амортизується; залишкова вартість; ліквідаційна вартість; первісна вартість; справедлива вартість. Їх сутність та порядок визначення майже не відрізняються від Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", що використовується в обліку суб'єктами господарювання приватного сектору.

Новим є введення терміна "амортизація". До цього часу в бюджетних установах використовувався термін "знос основних засобів". Амортизація – це систематичний розподіл вартості необоротних активів, яка амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації). Вартість, яка амортизується, – первісна вартість або переоцінена вартість необоротних активів, за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Таким чином, запровадження положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі є доцільним. Ними в основному вирівнюється методична основа оцінки, визнання та обліку активів (у тому числі необоротних) у державному та приватному секторах економіки.

Наук. керівн. Глебова Н. В.

Література: 1. Метелиця В. М. Проблемні питання модернізації обліку в державному секторі України / М. Метелиця // Облік і фінанси АПК. – 2009. – № 4. – С. 18–29. 2. Романченко Ю. О. Облік у бюджетних установах: стан і перспективи розвитку / Ю. О. Романченко // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 1. – С. 40–42. 3. Левицька С. Окремі питання реформування бюджетного обліку: стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі / С. Левицька // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 6. – С. 35–38. 4. Інструкція з бухгалтерського обліку необоротних активів бюджетних установ, затверджена Наказом Державного казначейства України № 64 від 17.07.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>. 5. Джога Р. Бухгалтерський облік в бюджетних установах : підручник / за заг. ред. Р. Джоги, С. Свірко, Л. Синельник. – К. : КНЕУ, 2003. – 483 с. 6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 "Основні засоби", затверджене наказом Мініфіна України

№ 1202 від 12.10.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>. 7. Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007 – 2015 роки : Постанова КМУ від 16.01.2007 р. № 34 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.